

Το πολίτευμα της αρχαίας Αθήνας

Οι πολιτικοί θεσμοί στην αρχαία Αθήνα φαίνεται να μοιάζουν με τους ανάλογους θεσμούς των άλλων ελληνικών πόλεων. Στην αρχή υπήρχε και εδώ η μοναρχία, συμβούλιο ευγενών και αριστοκρατική μορφή πολιτεύματος. Αργότερα η δημοκρατική διακυβέρνηση επικράτησε, για να φτάσει στα χρόνια του Περικλή, στο λεγόμενο "χρυσό αιώνα" σε βαθμό υποδειγματικού δημοκρατικού πολιτεύματος. Η δημοκρατία της κλασικής Αθήνας είναι ένα ανεπανάληπτο πρότυπο συμμετοχής του λαού στα κοινά. Τα βασικότερα πολιτειακά όργανα της εποχής εκείνης ήταν:

α. Η Εκκλησία του Δήμου. Σ' αυτήν έπαιρναν μέρος όλοι οι Αθηναίοι πολίτες. Για να υπάρχει μεγάλη και απερίσπαστη συμμετοχή των πολιτών στην Εκκλησία του Δήμου, υπήρχε νόμος που δεν επέτρεπε να είναι ανοιχτά τα καταστήματα κατά την ώρα της συνέλευσης. Πρόεδρος ήταν ένα μέλος της Βουλής των πεντακοσίων. Κάθε πολίτης μπορούσε να απευθυνθεί, χωρίς περιορισμό, στη συνέλευση και να θέσει ή να συζητήσει θέματα που αφορούσαν το κράτος.

β. Η Βουλή των πεντακοσίων. Τα μέλη της εκλέγονταν από τους πολίτες που είχαν συμπληρώσει την ηλικία των 30 ετών. Από τις δέκα φυλές που είχε η αρχαία Αθήνα εκλέγονταν πενήντα εκπρόσωποι κάθε φυλής. Η Βουλή

των πεντακοσίων προετοίμαζε όλα τα θέματα για την Εκκλησία του Δήμου και παρακολουθούσε την εκτέλεσή τους.

γ. Ο Άρειος Πάγος. Ήταν ένα συμβούλιο που το αποτελούσαν ισόβια μέλη, από όσους είχαν διατελέσει άρχοντες. Παλαιότερα είχε σημαντική πολιτική δύναμη αλλά από την εποχή του Περικλή περιορίστηκε σε δικαστικά καθήκοντα.

δ. Οι άρχοντες. Τα περισσότερα αξιώματα στην αρχαία Αθήνα (π.χ. δικαστές, ελεγκτές των οικονομικών κλπ.) τα ασκούσαν πολλοί μαζί που εκλέγονταν με κλήρο. Κανένας δεν μπορούσε να αναλάβει για δεύτερη φορά το ίδιο αξίωμα. Ο κλήρος εξασφάλιζε την πολιτική ισότητα. Αλλά όσοι είχαν κληρωθεί για τα διάφορα αξιώματα, δοκιμάζονταν πριν τα αναλάβουν και ελέγχονταν όταν αποχωρούσαν. Μερικά από τα δημόσια καθήκοντα που απαιτούσαν ιδιαίτερες γνώσεις και μεγάλη πείρα (π.χ. αρχηγοί του στρατού, υπεύθυνοι για την ύδρευση της πόλης κλπ.) αναγνωρίζονταν σε όσους διέθεταν αυτά τα προσόντα, όχι με κλήρο αλλά με εκλογή.

ε. Το λαϊκό δικαστήριο της Ηλιαίας. Αποτελείτο από 6.000 μέλη, τα οποία εκλέγονταν στην αρχή κάθε χρονιάς με κλήρο. Χωριζόταν σε δέκα τμήματα των 500 μελών. Τα υπόλοιπα 1.000 μέλη ήταν αναπληρωματικά. Στην Ηλιαία μπορούσε να καταγγείλει κανείς ακόμα και τις αποφάσεις των αρχόντων, αν τις θεωρούσε άδικες και επιζήμιες για την πόλη.

